

ГРУПИ НЕВЕРБАЛЬНИХ ЗАСОБІВ ДЛЯ НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ ФІЛОЛОГІВ АНГЛІЙСЬКОГО ДІАЛОГІЧНОГО СПІЛКУВАННЯ

Конотоп Олена Сергіївна (м. Чернігів)

аспірантка Київського національного лінгвістичного університету

У сучасній методиці викладання іноземних мов науковцями створено ряд положень навчання невербальних засобів спілкування (Баженова 2000; Григорьева 2005; Должникова 2000; Кузьменко 2004; Лебедева 2002; Мощанская 2005; Николаичева 2002; Селиванова 1993; Соколова 2006; Цыцура 2003 та ін.). Нами було зроблено спробу виділити британські невербальні засоби спілкування, поділити їх на групи та здійснити їх порівняння з українськими. Невербальні засоби було виділено за 246 британськими автентичними відеофільмами. Під час їхнього порівняння з українськими ми поклалися на свій власний досвід носія української мови.

У нашому дослідженні використано чотири критерії групування невербальних засобів спілкування: за мовою — з урахуванням автентичних невербальних засобів, притаманних британцям; за формою мовлення — для усного діалогічного спілкування; за контингентом студентів — для студентів III курсу мовного ВНЗ; за сферою спілкування — для сфери повсякденного спілкування. За наведеними вище критеріями нами було визначено такі групи невербальних засобів комунікації для навчання студентів III курсу діалогічного спілкування: 1) використання простору (території) у комунікації — дистанція, якої співрозмовник дотримується під час розмови, та розташування тіла в цих умовах; 2) використання голосу; 3) часова організація комунікації — хронеміка; 4) застосування кінесичних елементів комунікації — жестів, міміки, посмішки, дотику; 5) дотримання правил зорової поведінки під час спілкування. Наведемо приклади британських та українських невербальних засобів спілкування кожної групи.

Перша група. Використання простору (території) в комунікації — дистанція, якої співрозмовник дотримується під час розмови, та розташування тіла в цих умовах. Під час діалогу дистанція між англійцями значно більша, ніж між українцями — 1,2 — 3,6 метра. Існує також різниця у розташуванні тіла під час спілкування — англійці розташовуються збоку від співрозмовника, а українці — навпроти. Під час розмови сидячи для британців є типовою така поза: спина прямо, руки на колінах. Українці менш виважено відносяться до розташування свого тіла під час розмови.

Друга група. Використання голосу. Мешканцям Великої Британії притаманні специфічні звукові явища, звуконаслідування, вигуки, фонації, що передають різні емоційні стани людини: вигук “Oh”, що позначає несподіванку або здивування в англійській мові, має еквівалент „Ах” в українській.

Третя група. Часова організація комунікації — хронеміка. Спостереження та аналіз організації невербального спілкування британців показує, що під час жестового спілкування вони синхронно використовують здебільшого обидві руки, у той час як українці жестикулюють однією рукою.

Четверта група. Використання кінесичних елементів у комунікації (міміки, посмішки, дотику, жестів). Характерною особливістю британців є посмішка, яку вони широко використовують під час спілкування і зі знайомою, і з незнайомою людиною, а українці посміхаються своїм родичам та добрим знайомим, посміхатися незнайомій людині в нашій лінгвоспільноті не прийнято. Британці виявляють значну стриманість у прояві фізичних контактів — вони обмінюються рукостисканням, але завжди намагаються робити це легко та швидко.

П'ята група. Дотримання правил зорової поведінки під час спілкування. Англійці особливо контролюють свої зорові дії у момент слухання, спрямовують погляд на обличчя, частіше в зону перенісся, підморгують очима. На відміну від британців українці під час розмови менше контролюють свої зорові дії.

Навчаючи студентів діалогічного спілкування, необхідно формувати їх навички і вміння швидко та правильно інтерпретувати поведінку британських комунікантів і адекватно реагувати на неї. Для цього слід використовувати цілеспрямовані прийоми їх навчання визначених вище груп невербальних засобів спілкування.